Місячний Економічний Моніторинг України

№12 (194), грудень 2016 року

Резюме

Тема місяця: Дерегуляція

Політика: Декілька українських посадовців найвищих рівнів подали у відставку у листопаді, пояснивши свої рішення корупцією і саботажем з боку влади, тоді як призначення державних секретарів в окремих міністерствах було суперечливим.

Реальний сектор: Капітальні інвестиції зросли на 16,4% дпр за три квартали 2016 року, що відображає відкладені у попередні роки інвестиції та низьку статистичну базу.

Енергетичний сектор: Кабінет Міністрів створив «Магістральні газопроводи України» (МГУ), нового оператора газотранспортної системи України в рамках процесу розукрупнення «Нафтогазу».

Сільське господарство: Сільськогосподарське виробництво зросло на 2,9% дпр за одинадцять місяців 2016 року через більше виробництво продукції рослинництва.

Приватизація: Фонду державного майна України знову не вдалося продати Одеський припортовий завод через відсутність зацікавлених покупців

Зовнішній сектор: Дефіцит рахунку поточних операцій у жовтні зменшився до 0,2 млрд дол. США через зростання балансу доходів від інвестицій.

Фіскальна політика: Доходи Зведеного бюджету у листопаді стрімко зросли на 53,8% дпр частково завдяки перерахуванню до бюджету прибутку НБУ у сумі 14 млрд грн.

Соціальна політика: Парламент ухвалив зміни до численних законодавчих актів, щоб ослабити вплив від подвоєння розміру мінімальної заробітної плати до 3200 грн з січня 2017 року.

Ринок праці: Зростання середньої заробітної плати у жовтні сповільнилось до 18,1% дпр через ефект статистичної бази.

Монетарна політика: Споживча інфляція знову перевищила 10% в листопаді і становила 12,1% дпр через підвищення тарифу на опалення.

Обмінний курс: Коливання обмінного курсу збільшились посередині листопада через підвищення очікувань щодо знецінення гривні.

Державний борг: Fitch Ratings підвищило довгострокові рейтинги дефолту емітента (РДЕ) в іноземній та національній валютах з CCC до B- зі стабільним прогнозом.

Тема місяця: Дерегуляція

ЗМІНИ У ЗАКОНОДАВСТВІ СПРОЩУЮТЬ УМОВИ ДЛЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА ФРІЛАНСЕРІВ

Ірина Федець

У листопаді 2016 року уряд України ухвалив ряд заходів з дерегуляції, які, як очікуємо, спростять умови ведення бізнесу, особливо для найменших підприємств та для експортерів послуг. Серед цих заходів – пакет законів, що зменшують перелік підстав для перевірок бізнесу, а також рішення Кабінету Міністрів скасувати численні застарілі та обтяжуючі регуляторні правила для підприємств різних секторів.

Мораторій. Мораторій на перевірки малих і середніх підприємств (МСП) було запроваджено з 2014 року до 2016 року, щоб підтримати розвиток бізнесу, оскільки згідно з численними повідомленнями, державні контролюючі органи заважали роботі бізнесу частими та тривалими перевірками. Ці перевірки були відомими нерівним ставленням та фактичною вимогою до сплати неформальних платежів.

У листопаді 2016 року мораторій було продовжено до кінця 2017 року[1]. Новий мораторій забороняє лише планові перевірки, дозволяючи позапланові перевірки за такими підставами: на вимогу бізнесу, за рішенням суду, у разі настання нещасного випадку в результаті порушення, тощо. Мораторій звужує перелік державних органів, яким заборонено перевіряти бізнес. Заборона не поширена на такі органи, як Державна фіскальна служба (ДФС), Державна фінансова інспекція, Антимонопольний комітет, НБУ та деякі інші. Проте, ДФС не може перевіряти малі підприємства з річним доходом нижче 20 млн грн. Дозвіл ДФС проводити перевірки викликає побоювання, оскільки податкові перевірки найбільше обтяжують бізнес. Проте, можливе збільшення податкового тиску навряд чи буде значним, оскільки до кінця року парламент має ухвалити поправки до Податкового кодексу, спрямовані на спрощення податкового адміністрування[2].

Як показує опитування українських МСП «Щорічна оцінка ділового клімату в Україні»[3], у 2015 році підприємства витратили більш ніж два тижні робочого часу на проходження перевірок ДФС. Майже в половині інспекцій цього державного органу підприємства сплачували штрафи. А дорогі штрафи за незначні помилки стали для малого бізнесу вагомою перешкодою.

Реформи у сфері перевірок. Мораторій на перевірки – це тимчасовий захід. У системі державного нагляду у сфері господарської діяльності потрібні більш глибокі зміни, які були включені у два інші закони, ухвалені в листопаді 2016 року. Один із цих законів[4] визначає державний орган, що буде контролювати контролюючі органи: це Державна регуляторна служба, до якої підприємці зможуть звертатися із скаргами на державні органи, що здійснюють перевірки. Цей закон зменшує дискрецію, зобов'язуючи державні органи інтерпретувати нечіткі формулювання законодавства на користь бізнесу. Частота перевірок обмежується однією перевіркою для кожного державного органу на рік, а тривалість перевірок скорочується до максимум 15 днів для малого бізнесу і 30 днів для інших підприємств. Крім того, цим законом держава зобов'язується створити інтегровану відкриту онлайн-базу всіх перевірок.

Другий закон[5] зобов'язує Державну регуляторну службу складати протоколи про адміністративні правопорушення, здійснені державними службовцями у сфері державного нагляду, ліцензування та видання дозволів. (на час випуску цієї публікації, Президент підписав лише один із цих трьох законів).

Експорт послуг. У першій половині 2016 року, загальна вартість експорту послуг склала 4,5 млрд дол. США. Проте, експортери послуг працювали в умовах обтяжливого регулювання, що збільшувало вартість та тривалість міжнародних платежів та контрактів. У листопаді Верховна Рада увхалила закон[6], який спростив складні процедури валютного контролю та дозволив експортерам послуг підписувати міжнародні контракти в електронному вигляді, не перекладаючи їх з англійської мови. Також дозволили використовувати рахунки-фактури в якості договорів та первинних бухгалтерських документів. Регулювання набуде чинності у січні 2017 року.

Уряд. Листопаді Кабінет Міністрів скасував 376 нормативних актів, що створювали обмеження для підприємницької діяльності. Скасовані регуляції (деякі з яких діяли ще з часів Радянського Союзу) спричиняли адміністративний тиск на бізнес та призводили до корупції. Зокрема, Уряд скасував ряд вимог і обмежень у сферах ліцензування, цін на землю, торгівлі, логістики, комунікацій та інших.

У висновку, законодавча та виконавча гілки влади здійснили низку дерегуляційних кроків. Ці кроки були здійснені для вирішення тривалих проблем для приватних підприємців та МСП, які регулярно стикаються із державними перевірками та обтяжливими регуляторними вимогами. Однак ключові закони, що стосуються перевірок бізнесу, не набудуть чинності, якщо їх не підпише Президент України. Крім цього, мораторій не поширюється на перевірки податковими органами, а саме вони створюють значні проблеми для бізнесу.

---

1 Проект Закону про особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності (№ 3153) – 3 листопада 2016 року.

2 Верховна Рада прийняла у першому читанні Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо покращення інвестиційного клімату в Україні) (№ 5368).

3 Опитування «Щорічна оцінка ділового клімату в Україні» було здійснено програмою USAID «Лідерство в економічному врядуванні (ЛЕВ)» в Україні у 2015 році.

4 Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" щодо лібералізації системи державного нагляду (№ 2418а) – 3 листопада 2016 року.

5 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства у сфері державного нагляду (контролю) (№ 2531а) – 3 листопада 2016 року.

6 Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг) (№. 4496) – 3 листопада 2016 року.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Посадовці найвищого рівня ідуть у відставку

Державна служба. Декілька українських посадовців найвищих рівнів подали у відставку у листопаді, пояснивши свої рішення корупцією і саботажем з боку влади, тоді як призначення державних секретарів в окремих міністерствах було суперечливим. Екс-президент Грузії Міхеїл Саакашвілі подав у відставку з поста Голови Одеської обласної державної адміністрації. Він пояснив своє рішення піти у відставку втручанням та перешкодами з боку Адміністрації Президента. Одразу після цього він оголосив про заснування нового опозиційного політичного руху. Після відставки Саакашвілі звільнилася і керівник Одеської митниці Юлія Марушевська. За її словами, саботаж і опір реформам з боку найвищих урядовців блокували її зусилля у боротьбі з корупційними схемами на митниці.

Керівник Національної Поліції України Хатія Деканоїдзе також пішла у відставку у листопаді. Вона висловила незгоду із практикою використання поліції для захисту політичних інтересів.

У листопаді було розпочато конкурси на посаду державних секретарів у міністерствах Уряду України. Спеціальна комісія із 12 осіб, яка складалася із представників державних органів та організацій громадянського суспільства, проводила співбесіди та тестування для кандидатів. Однак деякі призначені держсекретарі викликали незгоду у міністрів. Так, виконуюча обов'язки Міністра охорони здоров'я України Уляна Супрун та Міністр інфраструктури України Володимир Омелян відмовилися працювати із новопризначеними секретарями своїх Міністерств, заявляючи про упереджений процес відбору. А Міністр енергетики та вугільної промисловості України Ігор Насалик своєю заявою закликав до вдосконалення процедури відбору на посади держсекретарів.

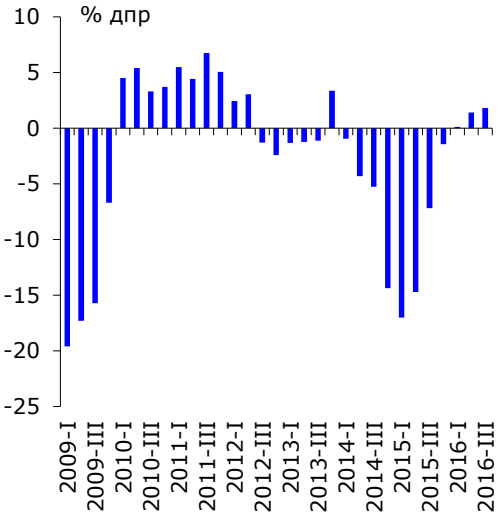
Війна на Донбасі. У листопаді тривали напади з боку об'єднаних російсько-сепаратистських сил. 15 військовослужбовців Збройних сил України були вбиті на війні, а 80 військовослужбовців отримали поранення. Україна оголосила про те, що планує провести ракетні випробування у південній частині країни, на що Російська Федерація, яка незаконно окупувала Кримський півострів, відреагувала погрозами ракетних ударів. У результаті Україна звузила зону тренувань. Випробування відбулися на початку грудня у Херсонській області та пройшли без інцидентів. Зустріч «Нормандської четвірки» в Мінську відбулась в листопаді, але завершилася без явного прогресу у питанні створення «дорожньої карти» для реалізації Мінських угод.

Реформа охорони здоров'я. 30 листопада Кабінет Міністрів України прийняв серію постанов, які розпочали реформу охорони здоров'я. Система охорони здоров'я України потерпає від неефективного розподілу коштів, бюрократії та широко розповсюджених практик неофіційних платежів лікарям. Відповідно до Концепції реформи, громадяни України отримають гарантований пакет медичних послуг за рахунок держави. Пацієнти матимуть право обрати сімейного лікаря. Фінансування медичних закладів здійснюватиметься на основі контрактів, укладених Національною службою здоров'я України, яку буде створено у 2017 році. До того ж, Уряд започаткував національну програму відшкодування лікарських засобів для пацієнтів із діабетом другого типу, астмою та серцево-судинними захворюваннями.

МВФ. Україна, ймовірно, не отримає наступного траншу позики МВФ до кінця 2016 року. Після третього перегляду програми EFF, який відбувся у листопаді, місія МВФ дійшла до висновку, що Україна не виконала необхідних умов для того, щоб отримати наступну частину кредиту. Зокрема, Україні ще потрібно прийняти Державний бюджет на 2017 рік, забезпечити середньострокову

Населення (без Криму): 42,7 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 19%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 10%
Інвестиції/ВВП: 14%
Експорт: Росія 18%, ЄС 32%
Імпорт: Росія 23%, ЄС 39%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

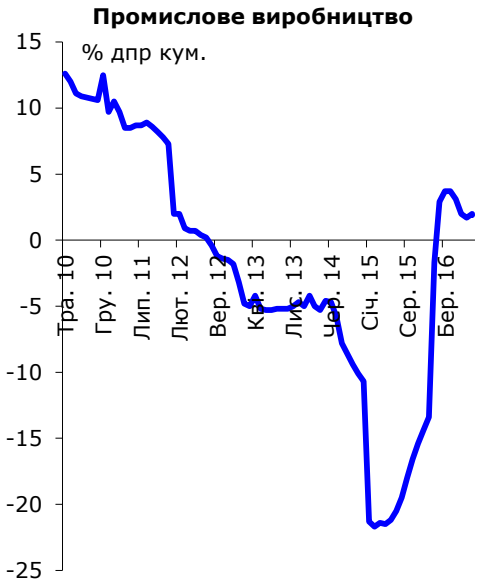
Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

фіскальну стійкість та здійснити правосуддя над корумпованими чиновниками високого рівня.

Реальний сектор: Відновлення інвестицій після обвалу 2015 року

Інвестиції. За оцінкою Держстату капітальні інвестиції зросли на 16,4% дпр за три квартали 2016 року. Це відображало низьку статистичну базу та відкладені інвестиції у попередні роки. Капітальні інвестиції суттєво зросли в більшості галузях економіки, а особливо в сільському господарстві (на 62% дпр) та в девелоперській сфері (94% дпр). Це відображало суттєві прибутки в сільському господарстві та зростання попиту на житлову та комерційну нерухомість.

Галузеві тенденції. Промислове виробництво зросло на 0,8% дпр у жовтні (на 2,0% дпр у вересні). Повільніше зростання відображало сповільнення харчової промисловості після піку переробки нового (чималого) урожаю. Водночас вплив короткострокових факторів (зокрема ремонту колій та обладнання заводів) зменшився, що стимулювало підвищення виробництва у металургії на 2,4% дпр та менше падіння у добувній промисловості (на 1,9% дпр). Машинобудівна промисловість зросла на 2,5% дпр, оскільки виробництво спеціалізованого обладнання залишалось сильним, але виробництво автомобілів було все ще слабким.

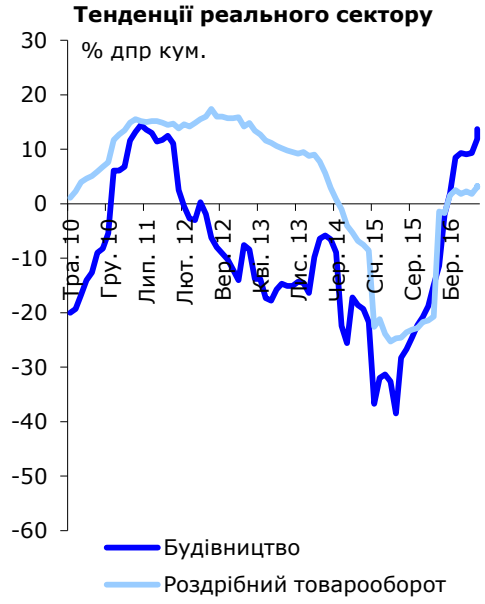

Примітка: з квітня 2014 р. дані не включають Крим
Джерело: Держстат

За 10 місяців 2016 року роздрібний та оптовий товарооборот зріс відповідно на 3,0 та 5,7% дпр. Це відображало збільшення споживчого попиту та підвищення економічної активності. Однак роздрібний товарооборот підприємств зріс лише на 0,9% дпр в жовтні через високу статистичну базу та, можливо, у зв'язку із очікуваннями щодо підвищення комунальних платежів у листопаді.

Обсяг будівельної продукції зріс на 7,8% дпр у жовтні проти зростання на 15,3% дпр у вересні через похолодання (жовтень був холоднішим за кліматичну норму, а вересень суттєво теплішим). Втім, будівництво зросло на 13,7% дпр за десять місяців 2016 року через більше фінансування всіх видів будівництва та низьку статистичну базу.

Держстат публікує інформацію без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Примітка: з квітня 2014 р. дані не включають Крим

Енергетика: Україна розпочала процес розукрупнення «Нафтогазу»

Реформа газового ринку. Кабінет Міністрів створив «Магістральні газопроводи України» (МГУ), нового оператора газотранспортної системи України в рамках процесу розукрупнення «Нафтогазу». Передача активів від «Укртрансгазу» до новоствореної компанії почнеться після винесення рішення Стокгольмського арбітражного суду щодо суперечки між «Нафтогазом» та «Газпромом». Міністерство енергетики та вугільної промисловості сформує Наглядову раду МГУ в квітні 2017 року, а правління – в травні 2017 року. Створення іншої компанії, «Підземні сховища України», було перенесено з березня на серпень 2017 року. Після розукрупнення у «Нафтогазу» залишиться лише функція продажу газу. Зберіганням та транспортуванням газу займатимуться інші компанії.

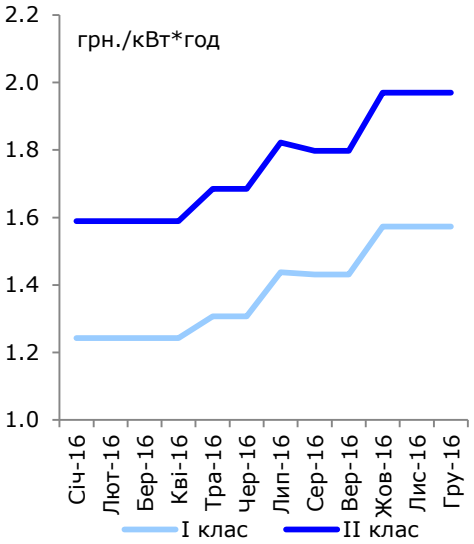
Міжнародна співпраця. 24 листопада Україна та ЄС підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо стратегічного енергетичного партнерства. Меморандум передбачає розширення співробітництва сторін з кількох енергетичних питань, в тому числі енергетичної безпеки, повної інтеграції енергетичних ринків, енергоефективності, скорочення викидів парникових газів. Меморандум розрахований на 10 років та буде впроваджуватись через річні робочі плани за пріоритетами.

Зберігання газу. «Укртрансгаз» розпочав здавати в оренду підземні газові сховища іноземним споживачам. Він підписав угоди з газотрейдерами Engie (Франція), DufEnergy Trading SA (Швейцарія) та TrailStone Energy LLC (Швейцарія). Перші поставки газу для зберігання в Україні очікуються в грудні. Такий крок не лише підвищить ефективність використання газосховищ, але і дозволить іноземним трейдерам напряму продавати газ споживачам в Україні. Це посилить конкуренцію на ринку та може сприяти зниженню цін на газ для промислових споживачів.

Атомна енергетика. 29 листопада було завершено процес накриття четвертого енергоблоку Чорнобильської атомної станції безпечним укриттям (конфайнментом). Експлуатація укриття коштуватиме Україні близько 600 млн дол. США на рік. Підключення та тестування конфайнменту має завершитись до листопада 2017 року. У 2018 році Україна розпочне розбирати та захоронювати залишки четвертого енергоблоку, розташованого під укриттям. Для цієї роботи Україна потребуватиме допомоги міжнародних партнерів.

Комунальні послуги. У грудні Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), підвищила тарифи на теплову енергію в середньому на 22% до 1345,15 грн/Гкал для бюджетних установ та до 1224,72 грн/Гкал для інших споживачів крім населення. НКРЕКП також підняла тарифи на гаряче водопостачання для всіх споживачів (крім населення) в середньому на 20%. Підвищення було пояснене зростанням вартості виробництва енергії на електростанціях.

Роздрібні тарифи на електроенергію (крім населення)

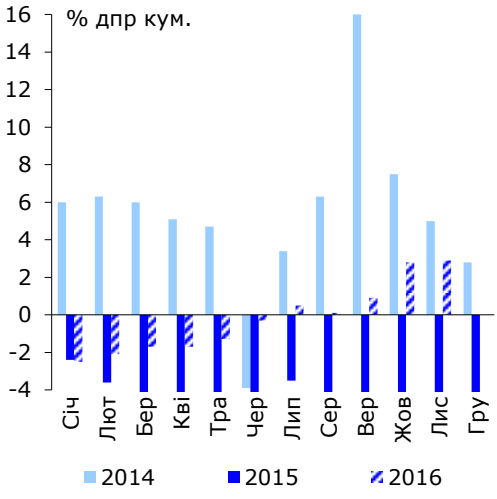
Джерело: НКРЕКП

Сільське господарство: Повільне зростання виробництва

Виробництво. Сільськогосподарське виробництво зросло на 2,9% дпр за одинадцять місяців 2016 року через збільшення виробництва рослинництва (на 5,3% дпр). Зокрема, на 1 листопада виробництво цукрових буряків та насіння соняшника було відповідно на 27,7% та 19,0% більше, ніж роком раніше, через вищу врожайність та більші площі збору врожаю.

Водночас тваринництво знизилось на 2,9% дпр, ймовірно, через слабкий внутрішній та нижчий зовнішній попит на фоні збільшення цін на фактори виробництва. Зокрема, виробництво яєць скоротилось на 10,2% дпр через обмеження імпорту яєць кількома країнами.

Сільськогосподарське виробництво

Джерело: Держстат

Приватизація: Продаж ОПЗ знову провалився

Фонду державного майна України (ФДМУ) знову не вдалося продати Одеський припортовий завод через відсутність зацікавлених покупців, незважаючи на зниження початкової ціни до 5,2 млрд грн (майже 200 млн доларів США) з 13,2 млрд грн (понад 500 млн доларів США) в червні. Це була друга невдала спроба продати компанію цього року. Основні причини невдачі залишилися незмінними. Йдеться, зокрема, про а) високу ціну природного газу та можливе її зростання; б) високе боргове навантаження на підприємство; в) низьку ціну добрив (основний продукт ОПЗ), та г) високий рівень невизначеності, пов'язаної з судовим спорам, учасником яких є ОПЗ.

У листопаді глава ФДМУ повідомляв, що існує близько 10 потенційних покупців, четверо з яких розпочали підготовку до участі в аукціоні. Проте, жодна з цих компаній не подала заявки у визначений для цього термін.

Отже, амбітний річний план надходжень від приватизації на рівні 17,1 млрд грн у 2016 році не буде виконано.

Очевидно, ФДМУ спробує приватизувати ОПЗ у 2017 році, проте, ця спроба буде успішною лише за умови вирішення судових суперечок. Фонд також планує продати два інші потенційно привабливі підприємства: Укрспирт (найбільший виробник спирту та спиртовмісної продукції) і Турбоатом (один з найбільших світових виробників турбін).

Зовнішній сектор: Зросли доходи від інвестицій

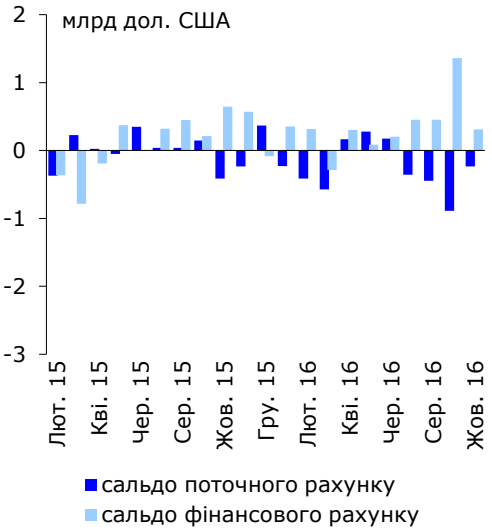
Рахунок поточних операцій. Дефіцит рахунку поточних операцій у жовтні зменшився до 0,2 млрд дол. США порівняно з дефіцитом на рівні 0,4 млрд дол. США у жовтні 2015 року. Різниця пояснюється зростанням балансу доходів від інвестицій на 0,2 млрд дол. США у порівнянні з минулим роком. Дефіцит торгівлі товарами сягав 0,7 млрд дол. США, що дорівнює показнику жовтня 2015 року, з огляду на майже незмінні обсяги експорту й імпорту. Профіцит торгівлі послугами склав 0,1 млрд дол. США. Чистий притік грошових переказів з-за кордону (вторинних доходів та заробітних плат) зрівнявся з минулорічним показником (0,6 млрд дол. США).

Експорт продовольчих товарів зріс на 2,9% дпр до 1,4 млрд дол. США, оскільки Україна відновила обсяги поставок цукру у 2016 році. Завдяки вищій статистичній базі та переорієнтації виробників на внутрішній ринок експорт продукції хімічної промисловості був на 26,1% дпр нижчим. Також відбувся спад експорту продукції машинобудування (на 11,5% дпр), деревини (на 3,8% дпр) та мінеральних продуктів (на 1% дпр).

Сукупний імпорт товарів (так само, як експорт) скоротився на 0,6% дпр. Скорочення імпорту мінеральних продуктів на 29,3% дпр відображає більш рівномірні цьогорічні закупки природнього газу для опалювального сезону порівняно з 2015 роком. Відносно обсягів у вересні 2016 року імпорт мінеральної продукції зріс на 5,6% дпр. Підвищення імпорту продовольчих та промислових товарів на 12% дпр було спричинено пожвавленням споживчого попиту. Нижчі ставки податків на імпорт вживаних легкових автомобілів та вищий рівень споживчого попиту, ймовірно, сприяли подальшому зростанню імпорту легкових авто (на 52% дпр). Значний інвестиційний попит продовжив впливати на обсяги імпорту продукції машинобудування, що зросли на 34% дпр.

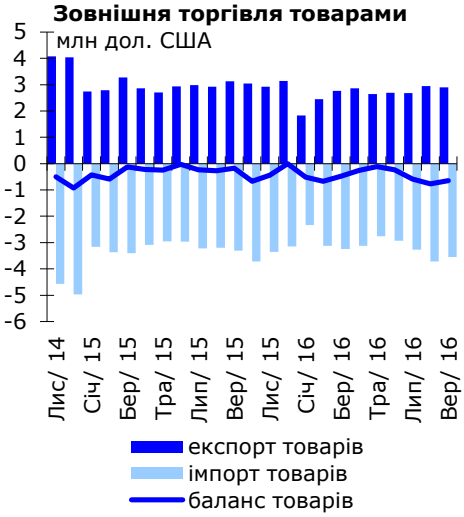
Профіцит ***фінансового рахунку*** зменшився до 0,3 млрд дол. США у жовтні 2016 року (у порівнянні з профіцитом у 0,7 млрд дол. США у жовтні 2015 року). Чистий притік ПІІ стрімко скоротився до 0,05 млрд дол. США та був залучений лише реальним сектором, жодних коштів не було спрямовано на рекапіталізацію банків. Сектор державного управління здійснив виплати у розмірі 0,3 млрд дол. США. Чистий притік боргового капіталу до банківського сектору сягнув 0,17 млрд дол. США, тоді як реальний сектор зміг залучити 0,09 млрд дол. США чистого зовнішнього боргового фінансування. Чисті продажі іноземної готівки до банківського сектору скоротились до 0,3 млрд дол. США здебільшого через реакцію на помірну ревальвацію гривні.

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

Зовнішня торгівля товарами

Джерело: попередні оцінки НБУ

Фіскальна політика: Трасферт прибутку НБУ підтримав фіскальну позицію уряду

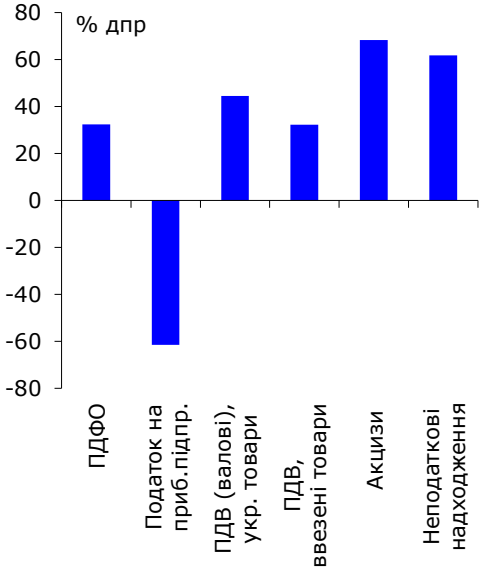
Доходи. За попередніми даними Державного казначейства доходи Зведеного бюджету в листопаді стрімко зросли на 53,8% дпр частково завдяки трансферту прибутку НБУ у розмірі 14 млрд грн (порівняно із 7 млрд грн роком раніше). Податкові та митні надходження до загального фонду Державного бюджету зросли на 39,8% дпр, ймовірно, через вищі доходи від ПДФО та акцизи, а також вищі валові надходження від ПДВ. При цьому суми відшкодування ПДВ знизились на 5,1% дпр.

В цілому, трансферт прибутку НБУ у грудні, ймовірно, допоможе уряду наблизити бюджетні доходи до рівня річного плану.

Дефіцит та видатки. Дефіцит Зведеного бюджету за десять місяців 2016 року залишились нижчими за плановий через суттєвий профіцит місцевих бюджетів. За результатами року дефіцит, можливо, буде нижчим за плановий, хоча це залежатиме від подальших рішень уряду. Зокрема, уряд оголосив про плани авансової виплати січневих пенсій вже в грудні цього року (як це було зроблено минулого року).

Все ж, капітальні видатки навряд чи буде повністю профінансовано цього року. За десять місяців вони становили

Зростання доходів Зведеного бюджету у жовтні 2016 року

Джерело: звіт Державного казначейства

лише 46,3% річного плану. Крім того, швидкі тендери в кінці року шкодять ефективності видатків.

Соціальна політика: Ухвалено зміни до законодавства

Парламент ухвалив зміни до численних законодавчих актів, щоб ослабити вплив від подвоєння розміру мінімальної заробітної плати до 3200 грн з січня 2017 року. Зокрема, було переглянуто законодавчі норми щодо тарифної сітки. Компанії отримали більше варіантів при визначенні розмірів заробітної плати своїх працівників. Раніше всі компанії повинні були використовувати тарифну сітку при оплаті праці. Тепер, вони можуть використовувати інші схеми для визначення заробітної плати працівників різної кваліфікації. Крім того, оклад першого тарифного розряду може тепер були нижчим за мінімальну заробітну плату, але повинен бути вищим за прожитковий мінімуму для працездатних осіб (1600 грн на 1 січня 2017 року), а розмір нарахованої заробітної плати не повинен бути нижчим за мінімальний. Це положення покликано створити легальне підґрунтя для визначення базового окладу в Єдиній тарифній сітці для працівників бюджетної сфери на рівні прожиткового мінімуму.

Інші зміни законодавства включали подовження дії таких норм як визначення максимального розміру пенсій та обмежень при виплаті спеціальних пенсій (колишнім державним службовцям, суддям та прокурорам). Новий рівень мінімальної заробітної плати буде визначено в законі про Державний бюджет на 2017 рік, який, найвірогідніше, буде ухвалено в останній декаді грудня 2016 року.

Ринок праці: Сповільнення приросту заробітної плати

Зростання заробітної плати у жовтні сповільнилось до 18,1% дпр з 23,4% дпр у вересня через ефект статистичної бази. Зокрема, мінімальну заробітну плату було підвищено у жовтні 2015 року, а також було підвищено базовий оклад у бюджетній сфері. В результаті, заробітні плати в освіті та охороні здоров'я зросли відповідно лише на 2,9% дпр та 6,0% дпр (порівняно із приростом на відповідно 23,0% дпр та 21,1% у вересні).

Водночас заробітна плата в промисловості зросла майже так само, як і у вересні (на близько 22% дпр). Як і раніше, заробітні плати зростали швидше у виробництві електронного та оптичного обладнання, устаткування, і виробництві фармацевтичних товарів.

Монетарна політика: Інфляція залишилась на рівні 12,1% дпр

Споживча інфляція знову перевищила 10% у листопаді і становила 12,1% дпр проти 12,4% дпр в жовтні. Підвищення тарифів на тепло на 90%, що набуло чинності у новому опалювальному сезоні (який почався близько 15 жовтня), було поділено Держстатом між жовтнем та листопадом. Отже, місячне зростання індексу цін на житло та комунальні послуги на 5,3% дпм призвело до підвищення ІСЦ на 1,8% дпм. Місячна базова інфляція (що не враховує рух регульованих цін, а також цін на енергоносії та неперероблену харчову продукцію) сповільнилась до 0,5% дпм, що відображало підвищення цін на більшість складових в межах 0-1%. Інфляційні очікування поступово знижувались (до 14% дпр у третьому кварталі 2016 року), а зростання споживчого попиту залишалось повільним. Номінальний роздрібний товарооборот підприємств зріс на 12% дпр у жовтні.

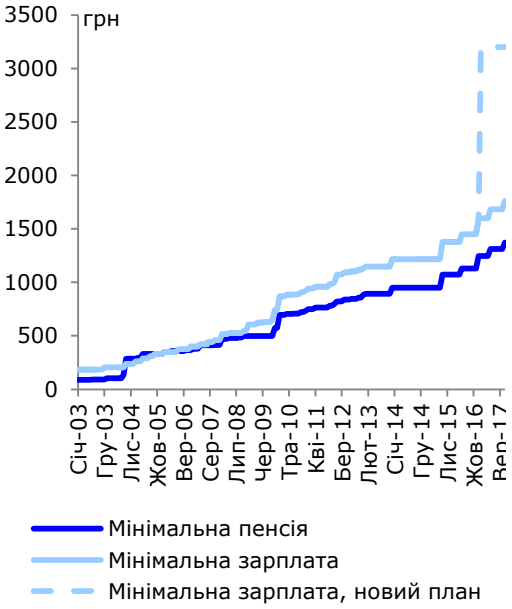
8 грудня НБУ зберіг облікову ставку на рівні 14% річних. Збільшення інфляційного тиску через заплановане на січень 2017 року підвищення вдвічі мінімальної заробітної плати компенсувало фактори на користь зменшення облікової ставки, такі як невеликі коливання обмінного курсу та падіння інфляційних очікувань.

Баланс коштів на Єдиному казначейському рахунку

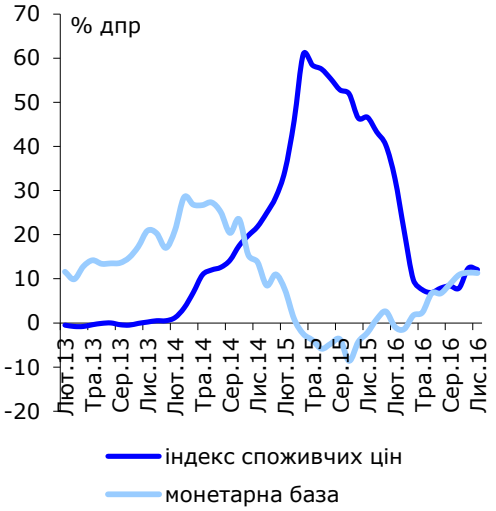
* на початок місяця
Джерело: Державне Казначейство

Мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія

Джерело: Закони про Державний бюджет на 2006-2016 рр., Проект Державного бюджету на 2017 р.

Динаміка ІСЦ та монетарної бази

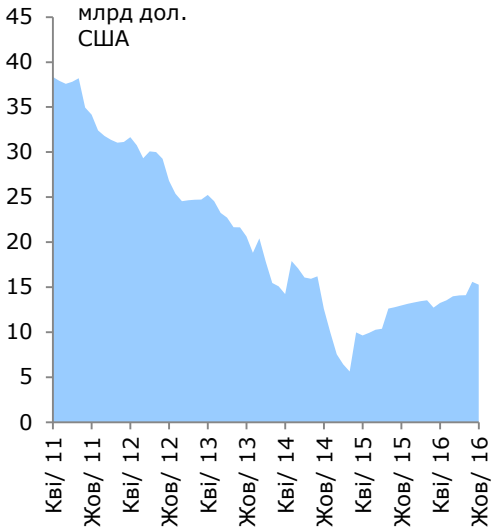

Джерело: Держстат, НБУ

Обмінний курс: Коливання були помірними у листопаді

Міжбанківський обмінний курс гривні залишався в проміжку 25,5-26,5 грн за дол. США у листопаді. Коливання обмінного курсу збільшились посередині листопада через підвищення очікувань щодо знецінення гривні. НБУ продав 33 млн дол. США для зменшення коливань 16 листопада. Коливання зменшились пізніше того місяця через кращий баланс між попитом та пропозицією. НБУ відновив покупки валюти для поповнення резервів. Водночас різниця між готівковим та міжбанківським курсом залишилась вищою, ніж у жовтні, що вказує на збереження очікувань щодо знецінення гривні. Продаж готівкової валюти банками також був суттєво вищим, ніж у жовтні (116 млн дол. США проти 65 млн дол. США). НБУ придбав 113 млн дол. США в листопаді. Втім, міжнародні резерви НБУ дещо зменшились через коливання курсу євро до долара США та ціни золота, а також чистий відтік валютних коштів уряду на суму 88 млн дол. США.

Міжнародні резерви НБУ

Джерело: НБУ

Державний борг: Державний борг зріс

Борг. За даними Міністерства фінансів станом на 31 жовтня 2016 року в порівнянні з кінцем 2015 року державний борг зріс на 10,8% в гривневому еквіваленті (до 1 743 млрд грн) або на 4,3% (до 68,4 млрд дол. США) в еквіваленті дол. США.

Внутрішній борг збільшився на 7,3% в гривневому еквіваленті (або на 1,1% в еквіваленті дол. США) за рахунок нових нетто-запозичень, девальвації гривні, а також спеціального випуску облігацій для рекапіталізації (14,3 млрд грн). В даний час частка боргу в іноземній валюті у державному внутрішньому борзі складає 15,7%.

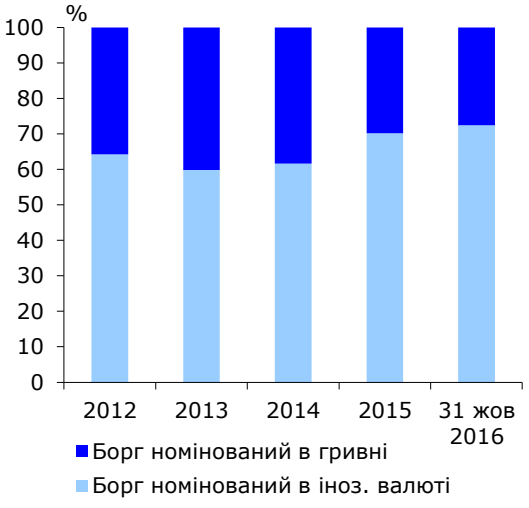
Зовнішній борг зріс на 6,0% в еквіваленті дол. США через випуск п'ятирічних єврооблігації під гарантію уряду США (на суму 1 млрд дол. США) й одержанням кредиту від МВФ (1 млрд дол. США). Крім того, був здійснений додатковий випуск деривативів в рамках реструктуризації боргу 2015 року (близько 431 млн дол. США).

Частка боргу, номінованого в гривні, зменшилась до 27,5% від загального державного боргу (з 29,8% наприкінці 2015 року), в результаті чого зросла вразливість боргової позиції до шоків, пов'язаних з коливаннями обмінного курсу.

Внутрішній борг. У листопаді валові внутрішні запозичення були незначними. Ймовірно, це пояснюється обмеженим попитом на ОВДП, а також очікуваннями уряду щодо отримання фінансування з боку ЄС в рамках програми макрофінансової допомоги. Міністерство фінансів розмістило облігації внутрішньої державної позики лише на суму 48,9 млн грн з середньозваженою доходністю 15,2% в порівнянні з 578 млн грн з доходністю 15,6% в жовтні.

Суверенний рейтинг. Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings підвищило довгострокові рейтинги дефолту емітента (РДЕ) в іноземній та національній валютах з CCC до B- зі стабільним прогнозом. Це рішення було ухвалено з огляду на відновлення програми МВФ та поліпшення макроекономічної ситуації в країні. Проте, залишаються значні ризики, пов'язані з конфліктом на сході України та високою вразливістю боргової позиції України.

Структура державного боргу

Джерело: Міністерство фінансів

Таблиці

Економічні Тенденції		III 14	IV 14	I 15	II 15	III 15	IV 15	I 16	II 16	Грд.	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-8,0	-10,1	-20,5	-20,0	-16,1	-13,0	3,7	2,0	-13,0	-1,7	2,9	3,7	3,7	3,1	2,0	1,7	2,0	2,0	1,9	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	-16,4	-20,4	-29,7	-26,2	-20,9	-12,3	1,9	9,1	-12,3	-11,4	-2,0	1,9	8,5	9,3	9,1	9,3	11,9	13,2	13,7	…
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	16,0	2,2	-4,7	-9,3	-5,3	-4,8	-1,7	-0,3	-4,8	-2,5	-2,1	-1,7	-1,7	-1,3	-0,3	0,5	0,1	0,9	2,8	2,9
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	-5,3	-7,5	-23,9	-24,6	-22,3	-20,7	1,6	2,3	-20,7	-1,4	-1,7	1,6	2,5	1,8	2,3	2,4	3,1	3,3	3,0	…
Середня заробітна плата	грн.	3463	3508	3650	4113	4313	4753	4622	5072	5230	4362	4585	4920	4895	4984	5337	5374	5202	5358	5350	…
ІСЦ	% дпр	17,5	21,8	45,8	57,5	51,9	43,3	20,9	6,9	43,3	40,3	32,7	20,9	9,8	7,5	6,9	7,9	8,4	7,9	12,4	12,1
ІВЦ	% дпр	26,9	32,8	51,7	37,9	32,5	25,4	10,5	15,7	25,4	21,2	17,4	10,5	10,1	16,4	15,7	18,3	18,9	19,6	29,2	32,0
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	-16,4	-19,9	-31,4	-32,2	-29,8	-27,0	-16,4	-10,2	-27,0	-30,0	-18,6	-16,4	-13,1	-10,8	-10,2	-9,9	-8,4	-8,1	-7,3	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	-24,8	-28,1	-33,1	-34,2	-31,8	-29,3	-10,9	-5,4	-29,3	-22,9	-14,0	-10,9	-6,7	-6,3	-5,4	-4,2	-1,8	-0,7	-0,6	…
Баланс торгівлі (кум.) *	млрд. дол. США	-3,0	-4,6	-0,6	-0,6	-1,0	-1,7	-1,6	-1,7	-1,7	-0,4	-1,1	-1,6	-1,6	-1,6	-1,7	-2,3	-3,0	-3,6	-4,1	…
Поточний рахунок (кум.)	млрд. дол. США	-1,2	-2,6	-0,4	-0,1	0,1	-0,2	-1,0	-0,6	-0,2	-0,3	-0,5	-1,0	-1,1	-0,8	-0,6	-1,0	-1,4	-2,3	-2,5	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	16,4	7,5	10,0	10,3	12,8	13,3	12,7	14,0	13,3	13,4	13,5	12,7	13,2	13,5	14,0	14,1	14,1	15,6	15,5	15,3
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	23,5	13,8	0,9	-5,9	-8,6	0,8	-1,4	1,7	0,8	2,6	-0,9	-1,4	1,7	2,4	6,7	6,7	8,8	10,6	11,4	11,3
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	16,4	16,4	19,9	23,1	21,1	20,7	20,0	20,9	20,4	20,0	19,8	20,3	20,9	21,1	20,6	18,0	17,0	16,8	14,2	…
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	12,58	13,56	21,23	21,56	21,74	22,90	25,69	25,23	23,42	24,32	26,45	26,30	25,54	25,21	24,93	24,82	25,14	26,23	25,72	25,71
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	12,58	13,56	21,18	21,62	21,69	22,33	25,68	25,26	21,84	24,26	26,39	26,39	25,63	25,21	24,95	24,82	25,65	26,28	25,76	25,70
Обмінний курс, середній	євро	24,37	23,88	23,70	23,93	24,69	24,91	28,34	28,55	24,23	26,35	29,33	29,33	29,06	28,50	28,09	27,49	28,65	29,47	28,45	27,78

Джерела: Держкомстат, НБУ, ICAP, власні розрахунки,
* Дані наведені щодо експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014[к]	2015[к]
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1079,3	1300,0	1404,7	1465,2	1568,9	1979,5
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,0	163,1	175,8	183,3	132,2	90,6
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,5	0,2	0,0	-6,6	-9,9
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	7,1	-5,0	-20,6	12,2	8,0	-0,7	-4,3	-10,1	-13,0
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,4	20,2	-3,9	13,6	2,2	-4,8
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6	-0,3	12,1	48,7
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5	24,9	43,3
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7	-0,1	17,1	36,0
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3	1,7	31,8	25,4
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,4	27,0	34,3	-36,9	26,0	27,5	3,4	-5,5	-19,9	-27,0
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,6	35,2	39,3	-44,2	28,8	34,8	7,5	-3,5	-28,1	-29,3
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,8	-1,7	-3,0	-10,2	-14,3	-16,5	-4,6	-0,2
Поточний рахунок	% ВВП	4,8	3,7	7,3	5,8	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,1	-1,5	-2,2	-6,3	-8,2	-9,0	-3,5	-0,2
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	7,5	5,7	9,2	9,9	4,7	5,8	7,0	7,2	4,1	0,3	3,0
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4	20,4	7,5	13,3
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6	-4,4	-4,6	-1,6
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	40,0	36,0	37,5	39,9	69,4	79,4
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,1	20,5	38,5	52,7
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4	20,3	8,5	0,8
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0	8,0	8,0	11,9	21,8
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	15,8	24,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1	10,3	10,6	15,7	24,2
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5	10,3	11,0	19,3	26,2

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію
[к] дані не включають окуповану територію АР Крим

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		I 13	II 13	III 13	IV 13	I 14к	II 14к	III 14к	IV 14к	I 15к	II 15к	III 15к	IV 15к	I 16к	II 16к
ВВП	млрд. грн.	303,8	354,8	398,0	408,6	316,9	382,4	440,5	447,1	375,5	455,2	563,9	584,8	453,2	531,8
реальний ВВП	% дпр	-1,3	-1,2	-1,1	3,4	-1,0	-4,3	-5,3	-14,4	-17,0	-14,7	-7,2	-1,4	0,1	1,4
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	5,9	8,7	6,8	6,3	3,3	-7,8	-13,9	-12,2	-20,7	-28,1	-19,3	-13,0	-2,2	4,3
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	2,0	-0,9	-1,5	-2,9	-5,9	5,2	0,1	4,5	2,7	-5,9	-1,7	8,1	0,1	-2,4
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	6,1	-18,1	-8,9	-8,7	-19,9	-19,3	-28,0	-26,5	-22,8	-13,8	-6,3	1,4	4,2	17,6
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	-7,4	-13,5	-6,8	-4,5	-5,1	-2,3	-16,8	-31,1	-26,1	-22,1	-10,8	-5,8	-3,8	-6,5
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	1,3	-15,7	1,7	-0,6	-11,8	-10,9	-32,3	-29,6	-19,8	-32,1	-18,2	-17,3	-7,2	-0,1
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	5,7	21,7	-2,8	36,5	5,7	-9,1	25,6	-20,6	-4,7	-11,8	-3,8	-3,6	-1,6	0,6
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	-9,3	-9,9	-10,6	-9,8	-3,2	-5,4	-12,7	-13,2	-24,4	-20,7	-7,9	-0,2	6,9	3,4
Будівництво (реальна)*	% дпр	-16,1	-19,4	-8,0	-4,4	4,7	-14,0	-26,3	-30,8	-30,4	-24,2	-9,1	10,8	6,8	14,9
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	0,2	-1,2	0,9	0,9	-3,0	-7,2	-18,4	-26,6	-25,0	-19,8	-13,6	-6,1	3,7	7,1
Транспорт (реальна)*	% дпр	-1,7	-0,8	1,3	2,7	-7,8	-10,9	-10,1	-11,0	-8,2	-2,3	-0,2	4,9	5,4	2,8
Платіжний баланс															
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-3,2	-2,3	-6,0	-5,0	-1,3	-0,8	-1,2	-1,4	-0,4	0,3	0,2	-0,3	-1,2	0,6
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-8,4	-5,1	-12,1	-9,8	-3,5	-2,5	-3,3	-6,7	-2,4	1,5	0,9	-1,1	-6,9	2,9
Баланс товарів	млн. дол. США	-4635	-3677	-7881	-5935	-2195	-1185	-1412	-2336	-1111	-470	-662	-1066	-1655	-615
Баланс послуг	млн. дол. США	1349	1504	2575	1066	937	443	456	686	555	388	278	397	263	293
Поточні трансферти	млн. дол. США	533	589	480	547	241	494	306	500	558	715	644	711	…	0
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	1082	496	1510	991	-665	-319	725	558	397	907	890	818	1367	759
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	713	568	655	-756	-241	-49	-84	-17	141	10	13	13	11	0
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	24,7	23,2	21,6	20,4	15,1	17,1	16,4	7,5	10,0	10,3	12,8	13,3	12,7	14,0
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	8,11	8,14	8,15	8,21	9,14	11,71	12,58	13,56	21,23	21,26	21,74	22,90	25,69	25,23
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,99	7,99	7,99	7,99	8,86	12,71	12,58	21,18	21,33	21,23	21,69	22,33	25,68	25,26
Бюджет															
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	35,2	29,4	28,9	28,6	35,4	29,4	24,7	27,4	37,3	34,8	37,2	40,4	36,1	38,7
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	5,3	5,1	4,6	4,8	5,1	4,7	4,2	5,0	5,5	5,3	5,6	6,6	6,3	7,4
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	6,1	3,4	3,0	3,0	4,9	2,5	1,9	1,5	4,4	1,7	1,5	1,7	3,6	2,4
Податок на додану вартість	% від ВВП	9,7	9,0	8,1	8,4	8,7	9,5	6,8	10,1	11,4	9,2	10,0	10,6	11,7	13,4
Акцизні збори	% від ВВП	3,1	2,6	2,3	2,2	2,5	3,0	3,0	2,8	3,3	3,4	3,7	4,0	4,2	6,0
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	36,9	35,8	30,1	35,9	35,2	34,7	27,2	35,5	33,6	35,0	32,5	54,2	35,3	41,8
Поточні видатки	% від ВВП	35,6	33,9	28,2	33,2	34,8	33,7	25,8	33,6	31,8	33,7	29,9	49,2	34,4	39,9
Капітальні видатки	% від ВВП	1,3	1,9	1,9	2,8	0,5	1,0	1,4	1,9	1,7	1,3	2,6	5,0	0,9	2,0
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-1,9	-6,3	-1,5	-7,3	0,1	-5,3	-2,8	-8,8	3,7	-0,4	4,4	-13,9	0,9	-3,3
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Банківський сектор															
Грошовий агрегат М0	% дпр	9,7	9,8	12,3	17,0	19,2	31,9	28,8	19,0	6,0	-1,3	-6,2	-0,1	-5,3	0,3
Грошовий агрегат М2	% дпр	16,0	17,9	19,2	17,5	17,7	13,4	14,2	5,4	9,0	3,1	5,6	4,0	-1,7	6,3
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	19,1	26,5	33,4	38,0	7,9	-2,3	-12,3	-22,1	-19,1	-17,7	-16,6	-1,0	4,3	9,4
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	17,0	14,7	8,4	0,9	19,8	10,2	5,5	18,0	25,4	11,6	3,7	-2,4	-16,1	-2,7
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	8,6	7,4	10,2	16,9	12,3	4,9	-0,8	-9,1	-11,0	-11,8	-15,8	-20,8	-16,6	-13,3
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	-4,4	-0,4	0,8	2,8	36,4	38,5	49,1	53,5	58,4	29,2	18,7	15,9	-15,0	-2,0
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	-5,6	-2,7	-0,5	2,9	26,3	24,4	24,6	21,7	17,9	3,1	-5,7	-10,5	-18,1	-10,3
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	55,9	55,7	55,1	53,2	58,5	59,1	59,8	59,5	58,5	57,6	60,7	55,4	55,6	54,5
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	16,2	15,3	15,3	16,5	18,4	17,5	16,4	16,6	19,9	23,1	21,1	20,7	20,0	20,9
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	9,4	9,7	9,6	8,8	8,7	9,4	9,2	8,8	8,2	9,3	9,2	9,1	8,9	9,1

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості
к Дані не включають Крим, у 2015 році - не включають частину зони АТО, попередні оцінки платіжного балансу (НБУ), Нац.рахунки відповідно до SNA 2008 та КВЕД-2012, знецінення гривні

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

Голова Правління

Ігор Бураковський
burakovsky@ier.kiev.ua

Виконавчий директор

Оксана Кузяків
kuziakiv@ier.kiev.ua

Директор з наукової роботи

Вероніка Мовчан
movchan@ier.kiev.ua

Центр економічних досліджень

Олександра Бетлій
betliy@ier.kiev.ua

Віталій Кравчук
Kravchyk@ier.kiev.ua

Ірина Коссе
kosse@ier.kiev.ua

Єлизевата Ухо
ukho@ier.kiev.ua

Катерина Фурманець
furmanets@ier.kiev.ua

Артур Ковальчук
kovalchuk@ier.kiev.ua

Ольга Красовська
krasovska@ier.kiev.ua

Олександр Крініцин
krinitsyn@ier.kiev.ua

Андрій Бутін
butin@ier.kiev.ua

Центр досліджень сучасного суспільства

Ірина Федець
fedets@ier.kiev.ua

Тетяна Олійник
oliinyk@ier.kiev.ua

Вікторія Беспалько
bespalko@ier.kiev.ua

Німецько-український агрополітичний діалог

Марія Ярошко
Yaroshko@apd-ukraine.de

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, підготовлений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.